

רע"פ 6863/14 - ערן הירש נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 6863/14

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: ערן הירש

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 26.8.2014, בע"פ 18166-02-14, שניתן על-ידי כב' השופטים י' גריל - סג"נ; ב' בר-זיו; כ' סעב

בשם המבקש: עו"ד רוני מתניה

החלטה

1. לפניי בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטים י' גריל - סג"נ; ב' בר-זיו; כ' סעב), בע"פ 18166-02-14, מיום 26.8.2014, בגדרו נדחה ערעור על הכרעת הדין של בית משפט השלום (כב' השופט ז' פלאח), בת"פ 1536-08, מיום 22.7.2013.

2. הבקשה לרשות ערעור הוגשה ביום 19.10.2014, והיום, 2.11.2014, הגיש המבקש בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר שהושת עליו, לריצוי בדרך של עבודות שירות, עד להכרעה בבקשה לרשות ערעור.

עמוד 1

3. בכתב אישום, שהוגש נגד המבקש, מסופר כי ביום 23.2.2003, הפליג המבקש בספינה בשם "סברה", תוך ידיעה כי לספינה אין רישיון שיט בתוקף ("כושר שיט"), ולמבקש אין רישיון מתאים להשטתה (תעודת משיט 30). במהלך ההפלגה, טבעה ה"סברה". המבקש הגיש תביעה אזרחית לקבלת דמי פוליסת הביטוח, ולצורך תביעה זו, זיף המבקש מסמך, לפיו הוא היה רשאי להשיט את הספינה (להלן: ת/3). על פי כתב האישום, המבקש העיד עדות כוזבת, לפיה ת/3 הוא צילום של מסמך מקורי שקיבל מאת הרשות המוסמכת, היא רשות הספנות והנמלים (להלן: רספ"ן). בנוסף, הגיש המבקש תצהיר כוזב לפיו קיבל רישיון להשטת הספינה, כאמור, מנציגי רספ"ן, והכל במטרה להטעות את בית המשפט ולשבש הליכי משפט. בהמשך, הגיש המבקש תלונה במשטרה נגד עובדי רספ"ן, וטען כי עובדי רספ"ן העלימו את רישיון השיט שניתן לו, והוסיפו מסמכים כוזבים לתיק כלי השיט.

4. בכתב האישום, יוחסו למבקש עבירות של זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר, לפי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); שימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק העונשין; בידוי ראיות לפי סעיף 238 לחוק העונשין; עדות שקר, לפי סעיף 237(א) לחוק העונשין; שבועת שקר, לפי סעיף 239 לחוק העונשין; שיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין; מסירת ידיעות כוזבות, לפי סעיף 243 לחוק העונשין; שיבוש מהלכי חקירה, לפי סעיף 244 לחוק העונשין; השטה ללא רישיון, לפי תקנות 39 א ו-110 לתקנות הנמלים (בטיחות השיט), התשמ"ג-1982; והפרת חובת תעודת משיט, לפי תקנות 3(א) ו-31 לתקנות הספנות (ימאים) (משיט כלי שיט קטנים), התשנ"ח-1998.

5. בהכרעת דין, מיום 22.7.2013, הרשיע בית משפט השלום את המבקש בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. בית המשפט בחן חוות דעת של מומחיות מטעם התביעה ומטעם ההגנה, לעניין זיוף המסמך ת/3, העדיף את חוות דעתה של מומחית התביעה על פני חוות הדעת שהוגשה מטעם ההגנה, וקבע כי ת/3 הועתק מרישיון אחר (להלן: ת/2). בהמשך, הודגש בהכרעת הדין, כי בהודעתו הראשונה של המבקש הוא לא הזכיר את קיומו של ת/3, וגם במסגרת התביעה האזרחית לא הוזכר ת/3. בנוסף, המבקש לא טען בשלב הראשון של ההליכים, כי הוא הציג את ת/3 בפני השוטר רביבו. לאחר זאת, בחן בית המשפט את עדותן של עובדות רספ"ן (חנה, נחמה ואילנית), אשר שללו בדבריהן את הטענה כי הן העניקו למבקש היתר להשטת הספינה. בית המשפט התרשם לחיוב מגרסתן של העובדות, וקבע כי עדויותיהן משתלבות זו בזו ומגובות בפלטי המסוף של רספ"ן. בית המשפט העדיף את גרסת העובדות ברספ"ן, על פני גרסתו של המבקש. בנוסף, אדם בשם עידן, נכח באירוע בו הועברה הבעלות על ה"סברה" לידיו של המבקש, וגם הוא העיד כי נציגות רספ"ן הבהירו למבקש שאסור לו להשיט את הספינה, מכיוון שאין לה כושר שיט. בעלי תפקידים נוספים ברספ"ן, העידו כי במערכת הממוחשבת של הפקת הרישיונות, הוזנה "השבתה" של ה"סברה", באופן שלא ניתן היה להוציא עבורה רישיון שיט.

6. טענותיו של המבקש לקיומה של קונסיפרציה בין גורמים שונים ברספ"ן לבין חברת הביטוח שביטחה את ה"סברה", נדחו על-ידי בית המשפט, ונקבע כי מדובר בטענות בלתי מבוססות. בית המשפט קבע, כי הוכח למעלה מספק סביר, כי ת/3 הוא מסמך שזויף על בסיס ת/2, והיחיד שהיה לו אינטרס בכך – הוא המבקש. גם טענותיו של המבקש נגד גורמים שהיו מעורבים בחקירת המקרה (ברספ"ן, במשטרה, ובפרקליטות המדינה), נדחו בהכרעת הדין. בית משפט השלום הוסיף ובחן את טענתו של המבקש, לפיה ת/3 הוצג לאדם בשם ברקת, כבר בחודש יוני 2003. טענה זו נדחתה, נוכח קשיים בעדותו של ברקת לגבי המועד בו הומצא לו ת/3; תאריך קבלת המסמך בפקס כפי שהופיע על גבי אחד העמודים; והעובדה שטענה זו הועלתה על-ידי המבקש רק בשלב מאוחר של ההליך. לאחר

שנקבע כי הוכחו עובדות כתב האישום, עבר בית המשפט לדון בטענתו של המבקש ל"הגנה מן הצדק". טענה זו נדחתה מכל וכל, נוכח הקביעה כי ת/3 הוא מסמך מזויף, ולא מסמך שהונפק על-ידי הרשות, כפי שטען המבקש.

7. בגזר דין, מיום 31.12.2013, השית בית משפט השלום על המבקש 6 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות; 6 חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים; וקנס על סך 10,000 ש"ח.

8. המבקש ערער על הכרעת הדין לבית המשפט המחוזי בחיפה. לאחר שמיעת טענות הצדדים, דחה בית המשפט המחוזי את הערעור, בפסק דין מיום 26.8.2014. כבר בראשית פסק הדין, קבע בית המשפט המחוזי, כי טענותיו של המבקש "אינן מתיישבות עם ההיגיון, והאבסורד שבהן זועק לשמיים". הודגש, כי אין היגיון בטענה לפיה ת/2 הוא המסמך המזויף ואילו ת/3 הוא המסמך האמיתי, שכן בעליו של ת/2 לא עשו בו שימוש כלשהו, בעוד שהמבקש נזקק לת/3, וכן מאחר שברישומי הרשות מופיע במפורש רישיון בר תוקף ההולם את ת/2, אך אין תיעוד לקיומו של ת/3. בנוסף צויין, כי חרף ניסיונותיו של המבקש להכחיש זאת, היתה למבקש היכרות מוקדמת עם בעליו של המסמך ת/2. כמו כן, הודגש חוסר ההיגיון בכך שיינתן למבקש רישיון לתקופה של למעלה משנתיים (כפי שמופיע בת/3), כאשר כל כוונתו של המבקש היתה להעביר את ה"סברה" למספנה אחרת, באופן חד-פעמי.

9. בית המשפט המחוזי ציין, כי בהכרעת הדין נדחתה טענתו של המבקש לפיה הוא הציג את ת/3 לרביבו, כששעות לאחר טביעתה של ה"סברה". עם זאת, מאחר שבהכרעת הדין לא נבחנה עדותו של רביבו לגופה, נדרש לכך בית המשפט המחוזי במסגרת ההכרעה בערעור, ומצא כי דבריו של רביבו אינם מעוררים אמון. בין היתר, לא נמצא תיעוד לדבריו של רביבו, וגרסתו של רביבו לא תאמה לגרסה שנמסרה מפי סגנו. בית המשפט המחוזי נדרש גם לטענותיו של המבקש בעניין הצגת המסמכים לברקת. בנוסף לקביעותיו של בית משפט השלום, אשר דחה את גרסתו של ברקת, הצביע בית המשפט המחוזי על כך שהלכה למעשה, "חוות הדעת" שנמסרה על-ידי ברקת, "מבוססת כולה על עדות שמיעה מפי המערער [המבקש], והיא 'נולדה' בשלב מאוחר כדי לתמוך בטענת המערער [המבקש] לפיה הציג את הנספח [ת/3] עוד בשנת 2003".

10. בהמשך, דחה בית המשפט המחוזי את טענותיו הנוספות של המבקש, אחת לאחת. בין היתר, נדחתה טענתו של המבקש לעניין ההיתכנות להעניק לו רישיון להשטת ה"סברה" מכוח רישיון השיט שהיה בידו (רישיון 13 בלבד). כמו כן, הובהר בפסק הדין, כי לא נגרם למבקש עיוות דין כתוצאה מאי סדר בפעילות רספ"ן, כפי שנטען על-ידו, והודגש כי הכרעת הדין מבוססת בעיקרה על מהימנות עדותן של עובדות רספ"ן.

הבקשה לרשות ערעור

11. בבקשה שלפניי נטען, כי נגרם למבקש עיוות דין, וכי יש להתערב בקביעותיה העובדתיות של הערכאה הדיונית ובפסק דינו של בית המשפט המחוזי, ולזכות את המבקש מכל האישומים בהם הורשע. טענותיו של המבקש נחלקות לשני ראשים: האחד, לקיומו של "אליבי", והשני, ל"הגנה מן הצדק".

12. המבקש הורשע בכך שזייף (בעצמו או באמצעות אדם אחר) את המסמך ת/3, על בסיס ת/2, אשר מתוארך לחודש אוקטובר 2003. טענתו של המבקש (אשר מכונה בפיו "אליבי") היא, כי ת/3 הוצג לשני אנשים, ברקת ורביבו,

עוד לפני חודש אוקטובר 2003, ולכן מבחינה כרונולוגית לא ייתכן שת/3 הוא זיוף אשר מבוסס על ת/2. נטען בבקשה, כי הכלל המגביל את התערבותה של ערכאת הערעור לא חל בענייננו, מכיוון שבית המשפט המחוזי נדרש למהימנותו של רביבו על סמך הכתובים, מבלי לשמוע את עדותו באופן ישיר. בנוסף נטען, כי בקביעותיו של בית המשפט המחוזי נפלו טעויות מהותיות, אשר מהוות גם הן הצדקה להתערבות בפסק הדין. לטענתו של המבקש, בית המשפט המחוזי לא נתן את דעתו למספר גורמים מהותיים, ובהם: הגרסה שנמסרה על-ידי רביבו במשטרה; חלוף הזמן בין הגרסאות שנמסרו על-ידו, אשר עשוי להסביר את הפערים בין הגרסאות; העובדה ששאלת קיומו של רישיון שיט החלה כנושא שולי, במסגרת ההליך האזרחי, ורק בהמשך הפכה לעניין מרכזי; וכן האחידות והעקביות בעדותו של רביבו לאורך השנים.

13. ראשה השני של הבקשה שלפניי, עניינו בטענת "הגנה מן הצדק". לביסוס טענה זו, הפנה המבקש לכתב הסיכומים שהוגש על-ידו לבית משפט השלום, והסתפק בהבאת מספר "דוגמאות": הסתרת חומר חקירה מן המבקש; שיבוש הליכי חקירה על-ידי עובדי רספ"ן; היעלמות קלטת שנמסרה למשטרה; וקיומה של ספינה דומה לספינה שהיתה בבעלות המבקש. נטען בבקשה, כי הערכאות הקודמות נמנעו מלדון בטענות אלה, ויש להידרש אליהן בשלב זה של ההליך.

דיון והכרעה

14. הבקשה שלפניי מיוסדת על טענה לעיוות דינו של המבקש. ואולם, לאחר שעייתי בבקשה ובנספחיה, ובחנתי את טענותיו של המבקש, לא ראיתי יסוד לחשש כי נגרם למבקש עיוות דין. לפיכך, ומאחר שאין בבקשה דבר החורג מדל"ת אמותיו של המקרה הפרטני, הבקשה שלפניי איננה נמנית על המקרים המצומצמים בהם תינתן רשות ערעור "בגלגול שלישי", ועל כן דינה להידחות (רע"פ 6987/14 מתאני נ' מדינת ישראל (30.10.2014); רע"פ 7018/14 טיטלבוים נ' מדינת ישראל (30.10.2014); רע"פ 6371/14 באסם נ' מדינת ישראל (28.10.2014)).

15. גם לגופו של עניין, לא מצאתי עילה להתערבות בהחלטותיהן של הערכאות הקודמות. הכרעת הדין מנומקת ומפורטת כדבעי. היא מבוססת על קביעות עובדתיות, אשר חלקן הדומיננטי נשען על הערכת מהימנות של העדים שנשמעו בפני בית משפט השלום. בלב הכרעת הדין, עומדות העדויות של מי שהיה נוכח במעמד שבו טוען המבקש כי ניתן לו רישיון השיט. בית המשפט מצא כי עדויותיהן של עובדות רספ"ן, ועדותו של עידן, הן עדויות מהימנות; והן הועדפו על פני עדותו של המבקש, שלא התיישבה באופן מדויק עם גרסאות קודמות שנמסרו מפיו. בנסיבות אלה, אין ממש בטענתו של המבקש, לפיה המקרה דנן נופל בגדר החריגים לכלל בדבר התערבותה של ערכאת הערעור בממצאי מהימנות ובקביעות עובדתיות שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, ולא ראיתי עילה להתערב בקביעות אלה (ע"פ 6924/12 בעארני נ' מדינת ישראל, בפסקאות 28-29 (29.10.2013); רע"פ 2263/14 אבגי נ' מדינת ישראל (28.4.2014); רע"פ 913/14 מוצאפי נ' מדינת ישראל (6.4.2014)).

16. פסק דינו של בית המשפט המחוזי, גם הוא יסודי ומעמיק, וחרף טענותיו של המבקש לא מצאתי בו פגם. בכל הנוגע לעניין בחינת מהימנותו של רביבו, נראה כי המבקש הרחיק לכת: במסגרת הערעור לבית המשפט המחוזי, הליו המבקש על כך שבית משפט השלום נמנע מלבחון את מהימנות עדותו; ואולם כיום, לאחר שבית המשפט המחוזי בחן והעמיק חקר בגרסתו של רביבו, טוען המבקש כי בית המשפט המחוזי "לא היה רשאי" לעשות כן, ולשיטתו יש בכך עילה לזיכויו של המבקש. מעבר לקושי הניכר בעצם העלאת טענה מעין זו, לא ראיתי מקום להידרש לבחינה חוזרת של העניין. בהכרעת הדין, נבחנה בפירוט הטענה לעניין הצגת המסמך לברקת, ולעניין הצגת המסמך לרביבו נקבע,

בתמציתיות, כי המבקש לא הציג את ת/3 לרביבו מיד לאחר טביעתה של ה"סברה". בית המשפט המחוזי הרחיב, כאמור, בעניינו של רביבו, ולטעמי, השגותיו של המבקש נוגעות בשולי הדברים, מבלי שהובא הסבר מספק להיעדר תיעוד תיעוד כלשהו, לכך שהמבקש הציג רישיון שיט בסמוך לאחר התאונה.

17. המבקש טען כי הוא ראוי לזכות ב"הגנה מן הצדק", אך סבורני כי גם בטענה זו אין ממש. ה"דוגמאות" השונות שהובאו על-ידי המבקש, אינן מלמדות על חשש פְּנָה לפגיעה בתחושת הצדק וההגינות, וודאי שלא מדובר ב"פגיעה חריפה" אשר מקיימת את דרישת השלב הראשון, במסגרת המבחן התלת-שלבי שנקבע בפסיקה (ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נט(6) 807, 776 (2005); ע"פ 6144/10 גטצאו נ' מדינת ישראל, בפסקאות 30-33 לפסק-דין (10.4.2013)). כך, למשל, קיומה של ספינה דומה, כשלעצמו, אינו מעלה ואינו מוריד לעניין האישומים שיוחסו למבקש. הקלטת ה"נעלמת", נמסרה למשטרה על-ידי המבקש, ולא הוסבר מדוע לא שמר המבקש עותק ממנה, על מנת שיוכל להציגו במקרה הצורך. על כל פנים, גם לשיטתו של המבקש, מדובר בשיחה שנערכה בין עידן (שנכח, כאמור, באירוע העברת הבעלות ברספ"ן) לבין אביו של המבקש, כך שתרומתה הפוטנציאלית של הקלטת היא מוגבלת, נוכח עדותו המפורשת של עידן לגבי האירוע. גם לטענה בדבר "שיבוש הליכי חקירה" מצד עובדי רספ"ן, לא מצאתי ביסוס ראוי. דומה כי הטענות בדבר "תיאום גרסאות" בין עובדי רספ"ן, וכן לעניין שינוי מהותי בגרסאות העובדים כפי שנמסרו בהליך הפלילי, בהשוואה לגרסאותיהם במסגרת החקירה שנערכה בשנת 2005, הן טענות בעלמא; ומכל מקום, מדובר בטענות המופנות נגד מהימנותם של עדים אלה.

18. נוכח האמור, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת. המבקש יתייצב לריצוי עונש המאסר בדרך של עבודות שירות, בפני הממונה על עבודות השירות במתחם תחנת משטרת טבריה, ביום 9.11.2014, כפי שנקבע על-ידי בית המשפט המחוזי.

ניתנה היום, ט' בחשון התשע"ה (2.11.2014).

שׁוֹפֵט